

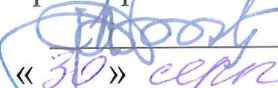
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

БАКАЛАВР

Кафедра політичних наук та права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету урбаністики та
просторового планування

 / А.М. Мамедов /
« 30 » серпня 2019 року

НАВЧАЛЬНА РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІОЛОГІЯ МІСТА

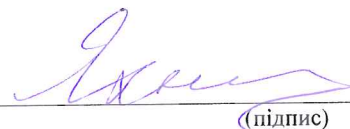
(назва навчальної дисципліни)

шифр	назва спеціальності
	192 «Будівництво цивільна інженерія»
	назва спеціалізації
	«Міське будівництво та господарство»

Розробник(и):

Яхно О.О., к.політ.н.

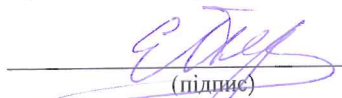
(прізвище та ініціали, науковий ступінь, звання)

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політичних наук
протокол № 1 від 30 серпня 2019 року

завідувач кафедри

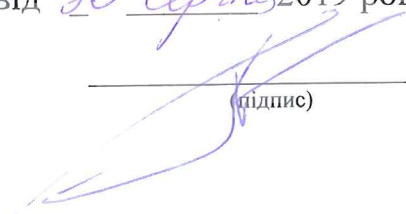

(С. В. Перегуда).
(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією спеціалізації
(НМКМС): " «Міське будівництво та господарство»

Протокол № 1 від "30" серпня 2019 року

Голова НМКМС

(П.П.Чередніченко).
(прізвище та ініціали)

ВИТЯГ З НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ 2019-2020 рр.

шифр	Бакалавр ОПП	Форма навчання: денна										Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження
	Назва спеціальності (спеціалізації)	Кредитів на сем.	Обсяг годин [^]					Кількість індивідуальних робіт						
			аудиторних											
			Всього	Разом	у тому числі			КП	КР	РГ	СР			
Л	Лр	Пз												
192	«Будівництво та цивільна інженерія» (Міське будівництво та господарство)	7,5	225	60	30		30			1	165	3	11	

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є розкриття комунікативного аспекту урбанізаційних процесів в світі, та зокрема в Україні, як ілюстрації соціальної диференціації і нерівності в містах, ефективності чи неефективності управління, джерелом соціальної напруги, соціальних конфліктів. Розглядаються структурні та функціональні аспекти комунікативної взаємодії в міському середовищі як теоретичної домінанти, яка дозволяє представити соціологічну науку про місто як цілісну та автономну спеціальну соціологічну теорію.

В курсі "Соціологія міста" розкривається зміст ключових понять та концептуальних підходів, на яких базується вивчення соціальних проблем міського середовища, теоретичні напрямки і школи в світовій науці, а також загальні методи, необхідні для системного аналізу соціальних проблем урбаністичних процесів. Велике значення приділяється розгляду класичних традицій вивчення міста як соціально-просторового феномену в історії соціально-економічної, політичної, правової думки. Програма має дати студенту початкові знання про основні аспекти та тенденції еволюції міста як соціально-поселенської системи: зміни характеру та природи соціальних відносин, структури та середовища організаційно-інституціональної системи, матеріально-економічної, природно-екологічної та соціально-демографічної підсистем.

Предмет навчальної дисципліни

Соціологія міста – це галузь соціології, що вивчає закономірності виникнення, функціонування і розвитку міської соціально-територіальної спільноти, її соціально-економічну природу, структуру відтворення та образ життя. Це має також прикладне значення: моделювання міста, соціальне проектування розвитку міста, соціальне прогнозування розвитку міста, критерії оцінки дій міської влади тощо.

Об'єктом дослідження соціології міста є місто як елемент цілісної системи соціально-просторової організації суспільства і тип поселення.

Предметну сферу досліджень соціології міста складають:

- дослідження міста як форми розселення, середовища функціонування і розвитку специфічної соціально-територіальної спільноти людей;
- аналіз формування соціально-демографічної і соціально-професійної структури міста;
- аналіз закономірностей розвитку соціально-поселенської структури через взаємодії поселенської мережі з соціальною організацією суспільства;
- аналіз взаємозв'язку соціально-класової структури і поселенської мережі;
- дослідження особливості соціально-поселенської структури як ієрархічно організованого взаємозв'язку соціальних типів міських та сільських поселень;
- аналіз специфіки урбанізації в різних соціальних умовах;
- аналіз зв'язку урбанізації і індустріалізації;
- аналіз удосконалення і розвитку складових соціальної інфраструктури у відповідності з потребами міських жителів у житлі, в різних формах і видах побутового, соціального і культурного обслуговування;
- дослідження міських проблем відтворення, розподілу, обміну та споживання на базі міського матеріально-речового комплексу;
- аналіз специфіки спілкування в міському середовищі;
- дослідження маргінальних прошарків міського населення;
- дослідження функціонування соціальної організації міста;
- дослідження функціонування соціальних інститутів міста;
- розробка програм соціального управління містом;
- соціальне планування міської соціально-територіальної спільноти;
- забезпечення комплексності соціально-економічного розвитку міста.

Компетенції студентів, що формуються в результаті засвоєння дисципліни

Код	Зміст	Результати навчання
Спеціальні (фахові) компетентності. Загально-професійні		
ЗК1.	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя	ЗПР4. Демонструвати здатність аналізувати ситуацію в обраному напрямі наукової та професійної діяльності, виявляти виникаючі проблеми та на базі отриманих знань формувати шляхи їх вирішення. СПР1. Приймати обґрунтовані рішення щодо реалізації містобудівних проектів та функціонування об'єктів міського господарства. СПР2. Прогнозувати перспективні містобудівні соціальні вимоги і використовувати їх на різних етапах проектування та експлуатації об'єктів міського будівництва. СПР5. Демонструвати здатність формувати соціологічну і екологічну інформацію, обробляти та аналізувати дані та використання цю інформацію в проектних рішеннях з врахуванням екологічного навантаження.
ЗК2.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	
ЗК4.	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	
ЗК8.	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	
ЗК12.	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	
ЗК14.	Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.	
ЗК19.	Прагнення до збереження навколишнього середовища.	
ЗК20.	Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.	
ФК3.	Здатність розуміти і враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти, що впливають на формування планувальних та технічних рішень за містобудівною тематикою.	
ФК7.	Здатність до створення сприятливих умов для розвитку інвестиційно-будівельної діяльності та безпечного житлового будівництва на основі перспективних проектів містобудівного розвитку.	
ФК12.	Здатність визначити територіальну організацію та оцінювати ресурсний потенціал територій щодо стану та перспектив реалізації та впровадження проектів.	
ФК14.	Здатність прогнозувати перспективні містобудівні соціальні вимоги і використовувати їх на різних етапах	

	проектування та експлуатації об'єктів міського будівництва.	
ФК17.	Здатність формування соціологічної і екологічної інформації, обробки та аналізу даних та використання цієї інформації в проектних рішеннях з врахуванням екологічного навантаження.	

Програма навчальн ої дисципліни

Змістовий модуль 1

Предмет соціології міста. Місто як об'єкт міждисциплінарного вивчення

Тема 1. Соціологія міста як галузь соціологічного знання

Об'єкт і предмет соціології міста Основна проблематика досліджень міста. Методологічна і гносеологічна проблеми визначення об'єкта. Проблема виділення одиниці аналізу.

Проблеми визначення міста. Систематичні, традиційні, адміністративно-територіальні визначення.

Тема 2. Місто як об'єкт комплексного вивчення

Поняття міста. Місто як об'єкт аналізу. Просторові і хронологічні межі міста. Місто як спосіб просторового структурування. Місто як диференційована підсистема суспільства і результат суспільного територіального поділу праці.

Урбаністика як наука про містобудування. Етапи розвитку урбаністики. Стан сучасної урбаністики.

Методологічні принципи вивчення міста.

Місто як локус територіально-поселенських, соціальних і ментальних структур.

Місто як предметно-територіальна форма соціокультурної інтеграції.

Типологія міст. Критерії типологізації міст.

Огляд основних предметних областей вивчення міста.

Класичні теорії в соціології міста. Ознаки і сутнісні критерії міста у М. Вебера.

Метрополіс як механізм породження нової свободи і нова форма людської взаємодії за Г. Зіммелем.

Чикагська школа: особливості формування і роль в соціології.

Концепція гето в теорії Л. Вірта.

Тема 3. Історичний екскурс в соціологію міста.

Періодизація історії міст. Впливи історичного розвитку на розвиток міст та процеси містобудування.

Процеси урбанізації в країнах прадавнього світу (Вавілон, Рим, міста ацтеків, інків).

Античні міста: дефініційні ознаки. Поліс як місто і держава. Поліс як основа цивілізації і осередок цивілізованого життя.

Середньовічне місто: визначення та ознаки. Релігійна ментальність і вплив т.зв. «Темних віків» на тенденції в будівництві.

Зростання міст в епоху розвитку промисловості і виникнення ринкового способу організаціх праці. Ринок як система господарських відносин і місце в міському просторі.

Урбанізація в Новітній час. Становлення сучасного міста.

Тема 4. Місто як соціально-просторовий феномен.

Поняття розселення як освоєння території і простору і заселення території. Формування міського соціуму. Устрій міського середовища, архітектоніка міста і міський ландшафт.

Соціально-демографічна підсистема міста. Репродуктивне відтворення та міграційні процеси. Закономірності розвитку соціально-поселенської структури як результату взаємодії поселенської мережі з соціальною організацією суспільства.

Урбанізація та міські агломерації. Основи створення сучасних агломерацій та мегаполісів як головних провідників цивілізаційних процесів.

Міське населення: особливості розселення. Соціокультурний простір міста. Взаємозв'язок соціального і фізичного просторів. Взаємодія населення міста з його соціальною інфраструктурою: проблеми удосконалення і розвитку її складових у відповідності з потребами міських жителів у житлі, різних формах і видах побутового, соціального та культурного обслуговування. Комунікативні принципи побудови міського простору.

Соціальна стратифікація міста. Особливості стратифікації міста. Соціокультурна гетерогенність міст. Питання формування і співіснування міських субкультур.

Соціальна мобільність та маргінальні прошарки міських мешканців

Соціальний підкомплекс міста: житлово-комунальне господарство, благоустрій, торгівля.

Тема 5 Соціально-територіальна структура міського суспільства

Аналіз форми розселення, середовища функціонування і розвитку специфічної соціально-територіальної спільноти людей.

Органічна взаємопов'язаність міста і села як парний елемент дихотомії соціально-територіальної цілісності суспільства. Аналіз взаємозв'язку соціально-класової структури і поселенської мережі як основи вирізнення соціально-поселенських структур та ієрархічно організований взаємозв'язок соціальних типів міських та сільських поселень.

Концепція структури міста. Структура міського простору. Моделі міст: концентрична модель Р. Парка – Е. Берджесса. Секторна модель Г. Хойта, багатоядерна модель Ч. Гарріса – Е. Ульмана.

«Лоскутна ковдра»: характеристики і етнографічні описи на мікрорівні. Формування соціально-професійної і соціально-демографічної структури міста, особливості функціонування його соціальних інститутів, специфіка спілкування в міському середовищі.

Поняття зонування міст. Загальна карта міста – узгодженість зонування і функціональних розбіжностей, модель концентричних зон. Обґрунтування моделі Алонсо. Критика моделі концентричних зон.

Районування міст і визначення районів проживання населення.

Модель Кристаллера – ранги місць виробництва і споживання.

Тема 6. Місто в умовах глобалізації

Урбанізація як глобально-історичний процес. Поняття глобального міста. Глобальне місто і теорія глобального села М. Маклюєна.

Концепт «розумного» міста. Смарт-сіті і його складові. Роль сервісної складової.

Підходи до вивчення концепції «розумного міста». Елементи моделі концепції (сфери інтересів для різних груп) - технології, економіка, політика, бізнес, соціум. Дослідження «розумного міста» як простору надання послуг і задоволення потреб.

Роль містянина в процесі розвитку і впровадження технологій «розумного міста».

Концепція «розумного міста» скрізь призму ідей А. Лефевра. Соціальний простір. Концепція «право на місто».

Теорія цифрової нерівності. Міста як наукові та освітні центри. Соціокультурний потенціал та інформаційне забезпечення міського середовища. Процеси інформатизації

міст.

Проникнення технологій в повсякденні мські практики

Змістовий модуль 2

Символічні виміри міста, образ міста, способи життя

Тема 7. Місто як екосистема.

Розвиток екологічної думки в містобудуванні. Екологізація і проблеми екології міського середовища. Екологічний вимір і екобаланс – пріоритетні питання порядку денного політики сучасних міст.

Екологічні проблеми міст і міських агломерацій. Уявлення про максимальний і оптимальний розміри міст.

Соціально-економічний підкомплекс міста: виробнича діяльність і промисловість та їх впливи на стан середовища.

Проблеми нерівномірності забудови, витрат часу, транспортних «корок» транспортної доступності, замкненості, ізольованості, відчуженості, анонімізації і аномії в містах як сучасних населених екопунктів.

Екологічна інфраструктура міста. Програма урбоекологічної діяльності. Екологічна інфраструктура міста.

Тема 8 Образ міста. Формування іміджу міста.

Сприйняття міста. Поняття образу міста. Теорія К. Лінча про образ міста та ідеальну форму в містобудівництві. Параметри оцінки міста за К. Лінчем. Різні нормативні моделі міста, теорія Л. Мамфорда.

Дослідницька програма К. Лінча – від історії нормативних моделей до пошуків ідеальної форми в містобудівництві.

Загальна космологічна ідея та її реалізація в різних цивілізаційних потоках. Образ «машини» міф машини (критичний аналіз Мамфорда). Місто-сад Ебенізера Говарда і причини популярності і нереалізованості моделі.

Престижність і провінційність як наслідок впливу думок і настроїв про імідж міста.

Викривлення в сприйнятті міського простору та їх інтерпретація.

Тема 9. Символічні і семантичні виміри міського середовища

Семантика і семіотика міського простору: проблема меж та їх інтерпретації. Семантична структура міського співтовариства. Специфічність менталітету містян. Ментальні мапи: їх структура і формування.

Місто як символічна реальність. Місто як знаковий простір. Знаковість міста і міських просторів.

Топоніміка міста: історичні та сучасні найменування. Топонімічність та її вплив на міське життя та поведінку городян.

Постмодерністські концепції в аналізі міського простору та їх критика.

Тема 10. Способи міського життя: побут, робота, дозвілля

Соціально-функціональні зони і зони приватного буття в місті. Публічні та приватні порядки повсякдення.

Умови та рівні життя в місті, побут та соціальний захист міських мешканців. Уклад життя та рівні міського життя.

Феномен міського способу життя. Різноманітність міського способу життя. Рівні і стилі життя. Виміювання якості життя в місті.

Стереотипізація міського способу життя. Стереотипи про місто та інші усталені форми сприйняття міського життя.

Динамічні процеси міського життя. Буденність, рутинна і зміни міського життя.

Характеристики різноманітності трудової і невиробничої діяльності населення міста, специфікою його соціального складу і образу життя. Феномен дозвілля в місті. Місто як локус можливостей проведення вільного часу.

Тема 11. Управління розвитком міського соціуму та соціальне проектування в містах

Управління територіями і територіальним розвитком. Соціальні відносини, соціальні конфлікти та політичні процеси в містах.

Автономний суд міст і система законів, форми асоціацій, гільдії і цехів. Церква і автокефалія – позадержавний інститут впливу на міську спільноту. Ринок як спосіб самоорганізації містян для задоволення потреб міського населення.

Методи соціокультурного проектування розвитку міст і містобудування та сучасного менеджменту в містобудівництві.

Тема 12. Тенденції і напрями розвитку міст в Україні.

Соціальне картографування міст України. Способи просторової організації і урбанізація України: історія і сучасність.

Якість життя в українських містах і динаміка населення. Нерівність в просторі українських міст. Основні фактори соціальної стратифікації в містах сучасної України.

Регіональні виміри урбанізації в Україні.

Соціокультурна динаміка українських міст.

Перспективи і проблеми розвитку міського середовища в Україні.

Методи контролю та оцінювання знань студентів

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю залік

Поточне оцінювання		Індивідуальне завдання	Сума балів
Змістові модулі			
1	2		
35	35	30	100

Система оцінювання знань студентів включає поточний, модульний та семестровий контроль знань.

1. **Поточний контроль** здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів. При поточному контролі оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у відповідях у відповідях і виступах; активність при обговоренні питань; експрес-контроль у формі тестів.

При виставленні балів за поточний контроль оцінці підлягають: рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів; самостійне опрацювання тем; проведення контрольних робіт; написання рефератів; опрацювання конспектів, підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів.

Методичне забезпечення дисципліни

Яхно О.О. Навчальна робоча програма дисципліни «Соціологія міста». К.: КНУБА, 2019.

Соціологія міста: навчальний посібник / [Л.В. Малес, В.В. Середя, М.О.Соболевська, Ю.Г.Сорока та ін.]; за заг. ред. О.К. Міхеєвої, Донецьк: вид-во «Ноулідж», 2010. 463 с.

Література

Основна

Вагин В.В. Городская социология: Уч. пособие для муниципал. управляющих. М, МОНФ, 2000.

Вальденфельс Б. Одновременность неоднородного Современный порядок в зеркале большого города // Логос. Журнал по философии и прагматике культуры. 2002. № 3-4.

Вебер М. Город // М.Вебер. Избранное. Образ общества. М., 1994.

Вебер М. История хозяйства. Город. М, Канон-Пресс-Ц, 2001, с. 333-387

Вершинина И.А. Социальное неравенство в современных городах: перспективы урбанистической революции // Социология города. 2017. №2

Вирт Л. Урбанизм как образ жизни / Вирт. Л. Избранные работы по социологии. Сборник переводов / РАН ИНИОН. Центр социальных научно-информационных исследований. Отдел социологии и социальной психологии. Пер. с англ. Николаев В.Г.; Отв. ред. Гирко Л.В. М.: ИНИОН, 2005.

Зеленов Л.А. Социология города: Учебное пособие. М., 2005.

Зиммель Г. Большие города и духовная жизнь // Логос. Журнал по философии и прагматике культуры. 2002. № 3-4.

Ключніченко Є.Є. Управління містом: Навчальний посібник. К.: КНУБА, 2003. 260 с.

Микроурбанизм. Город в деталях [Текст]: сборник статей / Центр независимых социол. исслед., Ин-т гуманитар. ист.-теорет. исслед. Высш. шк. экономики; под отв. ред. О. Бредниковой, О. Запорожец. Москва: Новое литературное обозрение, 2014.

Навроцкий Б.А., Седова Н.Н. Социология города как научная дисциплина: предметное поле, функциональные связи и методы // Социология города. 2017. №2

Пивоваров, Ю. Л.. Основы геоурбанистики: Урбанизация и городские системы Учебное пособие для студентов вузов. М. Владос 1999.

Пирогов С. Социология города. М, Новый учебник, 2004.
Посацький Б.С. Основи урбаністики: Навч. посібн. 2-е вид. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2001. - 244 с.
Тимохін В.О. Основи містобудування: Навч. посібн. - ., 1996. – 197 с.
Трубина Е. Город в теории: опыты осмысления пространства. М.: Новое литературное обозрение, 2013.

Додаткова

Амин Э., Трифт Н. Внятность повседневного города. – Теория города. // Логос. Журнал по философии и прагматике культуры. 2002. № 3-4
Андреев А. Антропология города, или Ситимэн в современном мире // Остров Крым. 1999. N 4.
Білоконь Ю.М. Функція та структура форми в регіональному плануванні / За ред. І.О. Фоміна. – К.: Кий, 2002. – 98 с.
Бренер А., Шурц Б. London calling. // Логос. Журнал по философии и прагматике культуры. 2002. № 3-4
Гаєвський Г.В. Управління та самоуправління. Ідеал та реальність. – К.: Університет, 1990.
Глазычев В. Слободизация страны Гардарики. // Иное. Хрестоматия. М., 1995, т.1.
Глазычев В.Л. Город и пригород: вечное противостояние. // <http://www.glazychev.ru>
Город в современном афро-азиатском мире. М. ИНИОН. 1990. 261, [2] с. Серия Современные проблемы социального развития и идеологии стран Азии, Африки и Латинской Америки.
Город в средневековой цивилизации Западной Европы. - М. 1999.
Грац Р. Город в Америке: жители и власти. М. Ладыя 1995. 320 с. : ил..
Гусаков В. Валетта У. та ін. Довідник регулювання використання та забудови території населених пунктів (зоннінг). – К.: Наука, 1996.
Дамберг С.В., Семенов В.Е. Провинциальный город СПб.: символический капитал в мире искусства. // Журнал социологии и социальной антропологии. СПб. 2000, т.3, № 3.
Дебор Ги Эрнест. Введение в Критику Городской Географии
Замятин Д.М. Географические образы мирового развития // ОНС. 2001. - № 1.
Замятин Д.М. Феноменология географических образов. // Новое литературное обозрение. 2000. № 46. // <http://magazines.russ.ru/nlo/2000/46/fenom.html04.08.02>
Заславская Т.И., Корель Л.В. Миграция населения между городом и селом // Социологические исследования. 1981. № 3. С. 42–52.
Зиммель Г. Венеция // Логос. Журнал по философии и прагматике культуры. 2002. № 3-4.
Зиммель Г. Философия денег // Теория общества: Фундаментальные проблемы: сб. М, Канон-пресс, 1999. С. 309-382. 8 экз.
Зиммель Г. Флоренция // Логос. Журнал по философии и прагматике культуры. 2002. № 3-4.
Зукин Ш. Культуры городов / Ш. Зукин; пер. с англ. Д. Симановского. М.: Новое литературное обозрение, 2015. 424 с.
Каганов Г.З. Душа и тело города. // Человек. 2002. № 1.
Каганов Г.З. Санкт-Петербург: Образы пространства. М., 1995.
Космарский А. Исследователь в городе: от всевластия взгляда к столкновению с Другим // *Communitas* №1. 2006.
Кук Ф. Модерн, постмодерн и город. – Теория города // Логос. Журнал по философии и прагматике культуры. 2002. № 3-4.
Кучерявий В.О. Урбоекологія: Підручник. – Львів: Світ, 1999. – 320 с.
Кушніренко М.М. Методи передпроектного аналізу в містобудуванні: Навч. посібн. – К., 1996. – 110 с.
Посацький Б.С. Формування архітектурного образу міста: Навч. посібн. – К., 1993. – 107 с.
Серто М. де. По городу пешком. // *Communitas*. 2005. №2.
Стивенсон С.А. Уличные дети и теневые городские сообщества. // Социологический журнал. 2000. № 3-4.
Рудницький А.М. Управління міським середовищем: Навч. посібн. – К., 1991.
Салій І. Українські міста: питання власності та муніципального управління: Навчальний

посібник. – Київ: Екс об, 2001. – 416 с.

- Абекромби Н. и Ярд А. Городки, города и пригороды. (N. Abercrombie. A. Warde. Towns, Cities&Countryside. In Abercrombie. N. Warde. A. Contemporary British Society. London). 1994.
- Алексеев А.И. Зубаревич Н.В. Кризис урбанизации: формирование нового образа жизни // Проблемы прогнозирования. 2000, № 4.
- Алексеева Т.И., Галич З.Н. Мегалолизация как одна из форм современной урбанизации // Восток. 1999, № 3.
- Алексеева-Бескина Т.И. Саморазвивающаяся система города и константы переходных процессов урбогенеза // Город в процессах исторических переходов. - М., 2001.
- Ахиезер А. Пространственный масштаб современного процесса урбанизации // Города и экология. М. 1987. Т. 1.
- Ахиезер А. С. Город и диалог. // Культурный диалог города во времени и пространстве исторического развития. М.: Мир культуры, 1996.
- Баньковская С.П. Социально-экологическая концепция города в американской социологии // Изв. АН Латвийской ССР. Рига, 1987. - № 1
- Баньковская С.П. Эрнст Бёрджесс // Современная американская социология. М., 1994.
- Баранов А. Социально-демографическое развитие крупного города. М, Финансы и статистика, 1981
- Боже-Гарнье Ж., Шабо Ж. Очерки по географии городов. М., 1967.
- Божков О. Б., Голофаст В. Б. Оценка населением условий жизни в крупных городах // Социс. 1985. С. 95-101.
- Бродель Ф. Городок: что это такое? // Ф. Бродель. Что такое ФРАНЦИЯ? Пространство и история. М: Издательство Сабашниковых. 1994.
- Бродель Ф. Структуры повседневности: возможное и невозможное. - М., 1986.
- Виноградский В.Г. Социальная организация пространства. Философскосоциологический анализ. М., 1988.
- Велев П. Города будущего. – М.: Стройиздат, 1985.
- Вирт Л. Урбанизм, как образ жизни. L. Wirt. Urbanism, as way of life. In. R. Senneth. Classical essays in urban culture. Appleton Century Grofts. New York. 1969
- Владимиров В.В. и др. Город и ландшафт: (Пробл., конструктивн. задачи и решения) / В.В.Владимиров, Е.М.Микулина, З.Н.Яргина. М., 1986.
- Вучик В. Транспорт в городах, удобных для жизни. М.: Территория будущего, 2011
- Высоковский А.А. Семь сюжетов о городе // Яргина З.Н. Эстетика города. М.: Стройиздат, 1991.
- Габидулина С.Э. Психосемантика городской среды. - М., 1991.
- Ганс Г. Урбанизм и субурбанизм как образ жизни: новые определения. // In H. Gans. People? Plans and policies. New York: Columbia University Press and Russel Sage Foundation. 1991.
- Глазычев В.А. Социально-эстетическая интерпретация городской среды. - М., 1984.2
- Голд Дж. Основы поведенческой географии. М., 1990.
- Гольц Г.А. Динамическая связь основных макропоказателей экономики и урбанизированной среды в характеристике территориальных систем. // Урбанизация в формировании социокультурного пространства. М. Наука. 1999.
- Горин И. Чернышёв М. Белоусов А. Благоустройство города: уч. пособ. Ростов-н\Д. 2000.
- Город в процессах исторических переходов. Теоретически аспекты и социокультурные характеристики. М., 2001.
- Город как социокультурное явление исторического процесса / Отв. ред. Э. В. Сайко. М.: Институт социологии РАН, 1995.
- Дридзе Т.М. Социальная диагностика в градостроительстве. // Социологические исследования. 1998. № 2.
- Дридзе Т.М. Человек и городская среда в прогнозном социальном проектировании // Общественные науки и современность. 1994. № 1. С. 131-138.
- Дулина Н.В. Город в трансформирующемся обществе: методология и практика

- исследования. Волгоград, 2006.
- Заборова Е.Н. Социология города. Горожанин в системе городских групп. Екатеринбург. 2001.
- Зайончковская Ж.А. Новоселы в городах: (методы изучения приживаемости). М., 1972.
- Иконников А.В. Город – утопии и реальное развитие. // Город и искусство: субъекты социокультурного диалога. М. 1996.
- История теоретической социологии, М, Канон, 1996-1998
- Каганов Г.З. Городская среда: преемство и наследование \\ Человек. 2000. - № 4
- Каганов Г.З. Горожанин в городе: идентификация с землей и небом // Человек. 2001. № 3-4.
- Каганский В.Л. Ландшафт и культура // Общественные науки и современность. 1997. № 1.
- Казанцев В.И., Светульников М.Г. Социология города: уч.-метод. пособие. Ульяновск, 2004.
- Караханова Т.М. Домашний труд и быт городских жителей: 1965-1998 гг // Социологический журнал. 1999. №3/4.
- Карпов А. Различение: пространство в городе // Социологическое обозрение. Т. 1. 2001. № 2.
- Коган Л. Б. Быть горожанами. М., 1990.
- Крупный город: проблемы и тенденции развития / Под ред. В.А. Воротилова. Л., 1988.
- Лаппо Г.М. География городов. М, Владос, 1997, с 9-232, 345-429.
- Лаппо Г.М. Города на пути в будущее. - М., 1987.
- Левинсон А. Опыт социологии: сборник статей. М, Новое литературное обозрение, 2004. Город и ценности. С. 11-78.
- Линч К. Образ города. М, Стройиздат, 1982
- Линч К. Совершенная форма в градостроительстве. М, Стройиздат, 1978.
- Литвинова Т.А. Анализ города: социологическая история Ф. Броделя и историческая социология М. Вебера. Russian URL: <http://www.mavicanet.ru/weblink>
- Лотман Ю.М. Символика Петербурга и проблемы семиотики города // Лотман Ю.М. Избранные статьи: В 3 т. М., 1982. Т. 2.
- Лэндри Ч. Креативный город. Фрагменты. М.: Издательский дом “Классика XXI”, 2005.
- Любовный В. и др. Монопрофильные города: проблемы развития и занятости // Человек и труд. 2000. № 6. С.83-87
- Макеев С.А. Социальные перемещения в крупном городе. Киев, 1989.
- Маккуайр С. Медийный город: Медиа, архитектура и городское пространство / Пер. с англ. М. Strelka Press, 2014. 392 с.
- Мамутов В. К., Финагин В. В., Серебряков А. М. и др. Управление развитием города: экономико-правовые аспекты. Киев, 1986.
- Матуленис А. А., Рапопорт С. С. Город как среда жизнедеятельности человека // Социс. 1982. № 2. С. 206-208.
- Матяш С. Человек в городе. Киев, 1990.
- Межевич М.Н. Структурное развитие крупного города как момент эволюции региональной среды производства и жизнедеятельности. Л., 1987.
- Мерлен П. Город: количественные методы изучения. Фрагменты. М. 1997.
- Мерфи Р. Американский город. М., 1992.
- Милграм С. Эксперимент в социальной психологии. - Часть 1. Человек в большом городе. СПб., 2000.
- Мировая урбанизация: географические проблемы. М., 1989.
- Нещадин А., Горин Н. Феномен города: социально-экономический анализ. М., 2001.
- Орлова Э.А. Современная городская культура и человек. М., 1987.
- О’Салливан А. Экономика города. М, ИНФРА-М, 2002.
- Очерки по культурной антропологии американского города Сборник статей. М. Наука 1997. 315 с.
- Павлова Л.И. Город: модели и реальность. М, Стройиздат, 1994, с 52-116
- Патрушев В.Д. Жизнь горожанина. (1965 -1998 гг.). М.: Academia, 2001.
- Пивоваров Ю.Л. Современный урбанизм: Курс лекций. - М., 1994.

- Ратти К., Клодел М. Город завтрашнего дня: сенсоры, сети, хакеры и будущее городской жизни. М. 2017
- Рукавишников В. О. Население города: (Социальный состав, расселение, оценка городской среды). М.: Статистика, 1980.
- Сайко Э.В. Город как среда и субстанция – субъект, образующий индивида. // Мир психологии. 1995. - № 4.
- Сассен С. Урбанистические комплексы в мировой экономике. // Международный журнал социальных наук. 1994, август, 3(6).
- Степаненко А. В. Социально-экономическое развитие городов. Киев, 1988.
- Стрельникова А. Социология города: пространственные практики и жизненные траектории. М.: Тривант, 2012
- Тённис Ф. Общность и общество // Социологический журнал. М., 1998. № 3-4.
- Тилли Ч. Формы урбанизации // Американская социология. - М., 1984.
- Утехин, И. Очерки коммунального быта. М.: О.Г.И., 2004. 1
- Уткин А.В. Город как объект стратегического управления. Ставрополь, 2002.
- Файзуллин Р.С. Социология города. - М., 1997.
- Филиппов А. Ф. Социология пространства: общий замысел и классическая разработка проблемы. Логос. 2000. № 2 (23) - http://www.ruthenia.ru/logos/number/2000_2/09.html
- Форрестер Дж. Динамика развития города / Пер. с англ. М., 1974.
- Харвей Д. Социальные процессы и пространственная форма: анализ концептуальных проблем городского планирования. // Новые идеи в географии. - М., 1976. - Вып. 2.
- Чешкова А. Ф. Методологические подходы к изучению городской пространственной сегрегации. // Российское городское пространство: попытка осмысления. М. Московский общественный научный фонд. 2000.
- Чичканова Т.А. Ментальность провинции: местные сообщества и местные традиции // Регионология. 1997. №4 (21).
- Яницкий О.Н. Экологическая перспектива города. М., 1987.
- Яницкий О.Н. Экология города. Зарубежные междисциплинарные исследования. М.1984.
- Ярская-Смирнова Е.Р., Романов П.В. Социальная антропология. Ростов-на-Дону. 2004.
- Cities after socialism: Urban and regional change and conflict in post-socialist societies. Ed. by Andrusz G., Harloe M. Szelenyi I. Blackwell, L, 1996, pp 1-17, 130-153
- Classic essays on the Culture of Cities. Ed. by R. Sennett. Prentice Hall, N. Jersey, 1969, pp. 23-61, 91-170.
- Cohen A.P. The Symbolic Contruction of Community. L, Routledge, 1995
- D. Harvey The Urban Experience. Oxford: Blackwell. 1989.
- Gottdiener M, Hutchison R. The New Urban Sociology. McGraw-Hill Higher Education. 2000. pp 21-41, 100-127
- J Logan. H. Molotch. The City as a Growth Mashine. In. Urban fortunes. The political economy of space. Berkely: University of California press. 1988.
- Kaplan D., Wheeler J., Holloway S. Urban Geography. John Wiley&Sons, Inc, 2004, pp 53-85, 160-213
- Karp D., Stone G., Yoels W. Being urban: a Sociology of City Life. -2nd ed.New York, Praeger Publishers.1991, Part I.
- Lefebvre H. Writings on cities. Blackwell, Oxford, 1999, pp 3-60, 86-122
- M.Savage. A. Warde. Urban Sociology, Capitalism and modernity. London: Macmillan. 1993.
- Pahl R. Patterns of Urban Life. L, Longman, 1971
- Park R. 1916. The City: Suggestions for the Investigation of Human Behavior in the Urban Behavior in the Urban Environment. The American Journal of Sociology. Vol. XX.
- Sassen S. Cities in a world economy. Sage, Thousand Oaks, 1994
- Sassen. S. The Global City: New York, London, Tokio. New Jersey. Princeton University press. 1991.
- Sennett R. The Fall of Public Man. L, Faber and Faber, 1986, pp 1-75

Soja A. Thirdplace: journeys to Los Angeles and other real-and-imagined places. Oxford, Blackwell, 1996, pp 107-140
The City. R.E. Park, E.W. Burgess, R.D. McKenzie. The University of Chicago Press, Chicago. 1967 (1st ed. 1925)

Інформаційні ресурси

Org2.knuba.edu.ua – Освітній сайт КНУБА.